

De kunst van het weg laten

Een simpele bedrijfsvoering met de focus op melkproductie. Dat is kort samengevat de strategie van Koeien & Kansen-bedrijf Hagoort. Onder de streep leverde deze aanpak 20.000 euro meer op in 2010 in vergelijking met overeenkomstige bedrijven.

Gerben Doornewaard
LEI Wageningen UR

Michel de Haan
Wageningen Livestock Research

In het V-focus-nummer van februari 2012 was te lezen dat de bedrijven uit het project Koeien & Kansen gemiddeld goede economische resultaten hebben behaald in 2010. Met name de vijf bedrijven die in 2010 nieuw in het project kwamen, bleken zeer goed te hebben geboerd als het om de euro's gaat. Een goede reden dus om eens wat gedetailleerder te kijken naar een van deze bedrijven. Deze keer zoomen we in op het bedrijf van Coen en Jeannette Hagoort in Waarder (Zuid-Holland). De Hagoorts melken op hun bedrijf met ruim 120 koeien en 54 hectare grasland een quotum vol van bijna 1 miljoen kg. Om de resultaten van het bedrijf goed te kunnen beoordelen, is een vergelijking gemaakt met een Spiegelgroep met

een vergelijkbare bedrijfsstructuur als het gaat om de omvang (totaal geproduceerde melk), intensiteit (kg melk per hectare) en grondsoort (aandelen veen, klei en zand). Verschillen in bedrijfsresultaten zullen zodoende niet zozeer het gevolg zijn van verschillen in bedrijfsstructuur, maar vooral het gevolg van verschillen in de bedrijfsvoering. De keuzes van de ondernemer en zijn vakmanschap dus. Uit tabel 1 blijkt dat het bedrijf van Hagoort iets groter en intensiever is dan dat van de Spiegelgroep. Voor beide geldt dat het overgrote deel van de cultuurgrond bestaat uit veengrond. Hagoort heeft alleen maar grasland, terwijl de Spiegelgroep gemiddeld ruim 8 hectare maïs teelt. Hagoort kiest bewust voor honderd procent grasland. Vanwege de hoge intensiteit moet hij namelijk ruwvoer aankopen en hij koopt liever maïs aan

3 Tips voor collega's

Hagoort heeft de volgende economische tips voor anderen:

- Zorg voor een simpele bedrijfsvoering en blijf dicht bij de basis, dus melk produceren. Dit geeft overzicht en verkleint de kans op fouten en zorgt er tevens voor dat je bedrijf ook makkelijker door anderen gerund kan worden wanneer je er zelf niet bent.
- Streef ernaar om op alle punten bovengemiddeld te scoren. Dat is een goede basis voor de continuïteit van het bedrijf.
- Zorg dat risico's te overzien zijn en blijven. Resultaten uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst.

Tabel 1

Bedrijfsstructuur en technische resultaten Hagoort in vergelijking met Spiegelgroep (2010). In euro/100 kg melk.

	Hagoort	Spiegel	Vershil
Cultuurgrond (ha)	54,4	53,2	+1,2
– waarvan grasland (ha)	54,4	45,1	+9,3
– waarvan snijmaïs (ha)	0,0	8,1	-8,1
Aandeel veen (%)	94	82	+12
Aandeel klei (%)	6	8	-2
Aandeel zand (%)	0	10	-10
Totaal geproduceerde melk (kg)	988.585	895.274	+93.311
Intensiteit (kg melk/ha)	18.173	17.225	+947
Melkkoeien (aantal)	121	106	15
Jongveebezetting (aantal stuks/10 melkkoeien)	2,5	6,9	-4,4
Melkproductie/koe (kg)	8.157	8.298	-142
Vetgehalte melk (%)	4,35	4,31	+0,04
Eiwitgehalte melk (%)	3,50	3,51	-0,01
Gem. beweidingsduur melkkoeien mei/juni (uren/dag)	3	10	-6
Gem. beweidingsduur melkkoeien juli/aug. (uren/dag)	7	10	-3
Gem. beweidingsduur melkkoeien sept./okt. (uren/dag)	3	6	-3

Bron: Bedrijven InformatieNet (LEI)

dan gras, omdat het veel makkelijker is om kwalitatief goede maïs te kopen dan kwalitatief goed geconserveerd gras. Bovendien is de grond ook niet erg geschikt voor maïsteelt en vindt hij één gewas telen ook gewoon het meest eenvoudig voor de bedrijfsvoering.

De jongveebezetting bij Hagoort is laag en zal nog lager worden, omdat de strategie is om de complete jongveeopfok af te stoten. Alle koeien worden tegenwoordig dan ook met Belgisch Blauwe stieren geïnsemineerd en alle kalfjes worden verkocht.

Hagoort is een voorstander van beweiding, maar kiest er toch bewust voor om de koeien pas na de eerste snede overdag naar buiten te doen. Op die manier kan hij een grote hoeveelheid goed ruwvoer winnen in het voorjaar. Om te kunnen beweiden, moeten groeitrappen worden aangelegd en dat kost productie. Daarom start Hagoort liever met het maken van die groeitrappen na de eerste snede.

Vergelijkbaar saldo, verschil tussen posten

Uit tabel 2 blijkt dat Hagoort met 28,01 euro per 100 kg melk een ongeveer vergelijkbaar saldo realiseert als de Spiegelgroep, maar de verschillen bij individuele posten zijn soms groot. De lage omzet en aanwas op het bedrijf is een direct gevolg van het afstoten van de jongveeopfok. Het streven van Hagoort is om van de verkoop van de kalveren de aankoop van koeien te kunnen bekostigen. Hagoort kijkt bij de aankoop van koeien vooral naar de leeftijd (niet vaker dan drie keer gekalfd), het eiwitgehalte en naar de benen. Er worden vooral koeien gekocht van stoppende melkveehouders, meestal een flink aantal tegelijk. Vaak is dat in het voorjaar (begin nieuw quotumjaar) of in het najaar (einde weideperiode). De overige opbrengsten zijn met 1,90 euro per hectare bijna een euro hoger dan bij de Spiegelgroep. Het gaat hier vooral om vergoedingen voor natuurbeheer. Zo doet Hagoort aan randenbeheer, weidevogelbeheer en wordt op 10 hectare grond op afstand uitgesteld maai-beheer toegepast.

De voerkosten op het bedrijf van Hagoort zijn met 8,80 euro per 100 kg melk zo'n 0,88 euro hoger dan bij de Spiegelgroep. Dit is het gevolg van hogere ruwvoerkosten (+1,91 euro). De ruwvoerkosten bestaan volledig uit maïsaankopen. Hagoort koopt elke maand een dubbele combi-

EXTRA STALRUIMTE

Koeien & Kansen-deelnemer Coen Hagoort (Waarder) houdt van een eenvoudige bedrijfsopzet. Zonder eigen jongveeopfok blijft de arbeidsinzet beperkt en beschikt hij over extra stalruimte voor melkvee.

Foto: Koeien & Kansen

DUURZAAM BOEREN

De familie Hagoort wil met het bedrijf een zo goed mogelijk resultaat halen op een duurzame manier, met oog en hart voor dierenwelzijn en milieu.

Foto: Koeien & Kansen

natie maïs. Deze werkwijze leidt niet tot het laagste aankoopbedrag per ton, maar Hagoort vindt dit niet zo'n probleem. Door deze werkwijze kan hij toe met een kleine sleufsilo en bespaart hij de investering in een (geheide) sleufsilo met voldoende capaciteit voor een heel jaar. De totale voerkosten zijn, mede gezien de lage jongveebezetting, toch aan de hoge kant in vergelijking met die van de Spiegelgroep. Hagoort is zich daar zelf

ook van bewust en denkt dat er vooral aan de voerproductiekant verbeteringen moeten worden gerealiseerd. Er is en wordt dan ook gewerkt aan het verbeteren van percelen om zodoende de grasopbrengst van eigen grond te vergroten. Wat verder nog opvalt zijn de lagere kosten voor de fokkerij (-0,58 euro) en voor zaaizaad en bestrijdingsmiddelen (-0,29 euro) bij Hagoort. Bij het insemineren geldt dat er slecht twee stie-

ren worden ingezet, één voor koeien waar een licht kalf gewenst is en één voor de andere koeien. Het streven naar een simpele bedrijfsvoering komt ook hier weer naar voren. De lage kosten voor zaaizaad en bestrijdingsmiddelen zijn onder andere het gevolg van de keuze om alleen gras te telen.

Winst bij niet toegerekende kosten

Opvallend op het bedrijf zijn de lage niet-toegerekende kosten, die ruim 5,50 euro per 100 kg melk lager zijn dan die van de Spiegelgroep. Eigenlijk bij alle kostenposten scoort Hagoort beter, behalve bij werk door derden. Hagoort kiest er bewust voor om de meeste veldwerkzaamheden in loonwerk te doen en het machinepark is dan ook beperkt. Verder is er geen dure voermengwagen, maar wel een voerdoseerwagen.

De stallen op het bedrijf zijn up-to-date, met zelfs nog ruimte voor groei met vijftig koeien, maar zonder poespas, terwijl de kosten voor grond en gebouwen toch fors lager zijn dan die bij de Spiegelgroep. Het feit dat er geen ruimte nodig is voor jongvee is hier mede een oorzaak van. Hagoort realiseert verder lagere quotumkosten (-1,35 euro per 100 kg melk) doordat hij quotum verleaset, terwijl de Spiegelgroep juist quotum bij moet leasen. Het 'saldo overig', waarbij het gaat om de niet aan graasdieren toe te rekenen opbrengsten minus toegerekende kosten, is bij Hagoort ruim 2 euro per 100 kg melk lager dan bij de Spiegelgroep. Dit komt onder meer doordat er in de Spiegelgroep bedrijven zitten met inkomsten uit een zorgtak en ontvangende rente. Onder de streep is het inkomen uit bedrijf bij Hagoort ruim 2 euro per kg melk hoger dan bij de Spiegelgroep. Op bedrijfsniveau gaat het dan om 20.000 euro. Niet alleen wat betreft de euro's scoort Hagoort goed. Uit een vergelijking van het aantal benodigde arbeidsuren op jaarbasis blijkt dat Hagoort 25 procent minder uren nodig heeft dan de Spiegelgroep om het bedrijf rond te zetten. Het streven naar een simpele bedrijfsvoering en dus 'de kunst van het weglaten' lijken belangrijke verklaringen achter deze goede resultaten.

Toekomst

Hagoort verwacht toenemende melkprijschommelingen in het quotumloze tijdperk met grotere pieken en dalen. Om hier voldoende op voorbereid te zijn, kiest Hagoort ervoor om niet te groeien de komende jaren en om vooral af te lossen om 'vlees op de botten te krijgen'. Omdat Hagoort in principe het bedrijf alleen wil blijven doen zonder vreemde arbeid voor dagelijks werk, is verdere groei in bedrijfsomvang de eerste jaren ook niet nodig omdat de huidige omvang voldoende is voor één persoon.

Tabel 2

Opbrengsten en toegerekende kosten Hagoort in vergelijking met Spiegelgroep (2010). In euro/100 kg melk.

	Hagoort	Spiegel	Vershil
Saldo graasdieren (a = b - c)	28,01	28,17	-0,16
Opbrengsten totaal (b)	39,72	40,12	-0,40
- waarvan melkgeld (na aftrek superheffing)	36,20	36,11	+0,09
- waarvan omzet en aanwas	1,61	3,08	-1,47
- waarvan overige opbrengsten	1,90	0,93	+0,97
Totaal niet toegerekende kosten (c)	11,70	11,95	-0,25
Voerkosten totaal	8,80	7,92	+0,88
- waarvan krachtvoer + bijproducten	5,47	6,12	-0,65
- waarvan ruwvoer	3,10	1,19	+1,91
- waarvan overige voerkosten	0,24	0,61	-0,37
Fokkerijkosten (o.a. ki en melkcontrole)	0,38	0,96	-0,58
Diergezondheidszorg	0,85	0,94	-0,09
Veekosten overig	1,04	1,06	-0,02
Zaaizaad, bestrijdingsmiddelen	0,04	0,33	-0,29
Bemesting	0,60	0,75	-0,15

Bron: Bedrijven InformatieNet (LEI)

Tabel 3

Niet-toegerekende kosten en inkomen uit bedrijf Hagoort in vergelijking met Spiegelgroep (2010). In euro/100 kg melk.

	Hagoort	Spiegel	Vershil
Totaal niet toegerekende kosten (d)	12,73	18,25	-5,52
Betaalde arbeid	0,00	0,27	-0,27
Werk door derden	1,75	1,55	0,20
Machines, werktuigen en installaties	3,45	4,80	-1,35
Grond en gebouwen	2,95	4,87	-1,92
Quotum	2,09	3,44	-1,35
Overig	2,48	3,32	-0,84
Saldo graasdieren (a)	28,01	28,17	-0,16
Saldo overig (e)	2,80	4,88	-2,08
Productieresultaat (f = a + e - d)	18,09	14,80	3,29
Betaalde rente (g)	4,58	3,33	1,25
Inkomen uit bedrijf (h = f - g)	13,51	11,47	2,04

Bron: Bedrijven InformatieNet (LEI)